

POZNÁNÍ ZÁKONŮ ŽIVOTA

Pomalu nastává čas, abychom přírodu přestali poznávat svým mrtvým intelektem, neboť tak v „knize přírody“ nikdy nedovedeme skutečně číst. Budeme-li živé organismy nejprve zabíjet a preparovat a potom zkoumat pod mikroskopem jejich části, poznáme jen jejich mrtvolu. Živé organismy musíme zkoumat živé. Budeme-li je studovat v laboratořích, abychom je izolovali a vyloučili vlivy okolního světa, pak je vytrhneme z přediiva vztahů, bez nichž ve skutečnosti nejsou myslitelné: každý organismus je tisícerými hmotnými i nehmotnými vazbami spojen s celým světem. Budeme-li zákony živé hmoty redukovat na zákony fyziky a chemie, proklouzne nám život mezi prsty. Francouzský fyzik Kervran přiznává: *„Chybou bylo turzení, že všechny reakce, které probíhají v živých organismech, jsou chemickými reakcemi a že život může a musí být interpretován v chemických reakcích - odtud vědy biochemie a biologická chemie. Mnohé životní procesy probíhají zajisté jako chemické reakce, je však zavádějící věřit, že to jsou jen chemické reakce a že každý jev jimi může být vysvětlen. (...) Biochemie a biofyzika jsou jen dílčími aspekty životních pochodů rostlin a zvířat. Věřit i nadále jen v klasickou fyzikální chemii je to, co normální vědu zavedlo do mnoha slepých uliček.“*

Pro živou přírodu platí jiné zákony než pro svět mrtvé hmoty. Život překonává smrt, překonává zemskou tíži,

vytváří celky (organismy), jež jsou více než jen souhrnem částí, přeměňuje hmotu, produhovňuje ji a v postupné proměně pozvedá. Rudolf Steiner již v jedné své stati z roku 1897* píše: „*Naše pojetí přírody směřuje k objasňování života organismů podle stejných zákonů, podle kterých musí být objasňovány také jevy neživé přírody. Mechanické, chemické a fyzikální zákonitosti jsou hledány v živočišných a rostlinných tělech. Tentýž druh zákonů, jaké ovládají stroj, má být činný také v organismu - jen v nekonečně komplikovanější a těžce rozpoznatelné formě. Nic prý k těmto zákonům nepříbývá, aby byl umožněn fenomén, který nazýváme život. (...) Mechanistické pojetí přírody získává stále více půdu pod nohama. Nikdy však neuspokojí toho, kdo je schopen nahlížet hlouběji do přírodních pochodů. (...) Dnešní přírodovědci jsou ve svém myšlení zbabělci. Kde jim dojde moudrost jejich mechanických objasnění, řeknou, že je ta věc pro ně neobjasnitelná. (...) Odvážné myšlení se pozvedá k vyššímu způsobu vhledu. Snaží se podle vyšších zákonů objasnit to, co není mechanického druhu. Celé naše přírodovědecké myšlení zaostává za naší přírodovědeckou zkušeností. Přírodovědecký způsob myšlení je dnes nadmíru oslavován. Hovoří se o tom, že žijeme v přírodovědeckém věku. V podstatě je však tento přírodovědecký věk tím nejubožejším, co historie zaznamenala. Spokojit se s pouhými skutečnostmi a s mechanickými způsoby*

---

* opakovaně citováno in: Rudolf Steiner, *Má cesta životem*, s. 250 (zde použito vlastního autorova překladu), a in: Radomil Hradil, *Biologická transmutace - ano či ne?*

objasňování je jeho charakteristickým znakem. Život nebude tímto způsobem myšlení nikdy pochopen, protože k takovému pochopení patří vyšší způsob představivosti než k objasnění stroje. “

Abychom si tuto představivost vypěstovali, k tomu měla sloužit cvičení uváděná v této knížce. Poslední cvičení nám pomohou vžívat se do tajemství zrodu a zániku, do věčných proměn ducha ve hmotě.

Cvičení č. 5 a 6*: Vezmeme do rukou semínko nějaké rostliny a pozorně ho pozorujeme; uvědomíme si jeho tvar, barvu, vzhled. Představujeme si, jak po vložení do vlhké země začíná klíčit. Kdybychom měli v rukou semeno umělé, napohled bychom nic nepoznali, ale život by v něm žádná síla neprobudila. I když ji nevidím, spočívá v semínku síla celé rostliny. Na toto neviditelné soustředujeme svůj cit i myšlenky. Představujeme si, jak se z toho, co nevidíme, stává postupně celá rostlina: neviditelné se stává viditelným. Budeme-li se v tom cvičit, budeme zvolna každé živé semeno rostliny pocítovat jako plamen, v němž tkví síla pozdějšího růstu.

Postavíme se před plně rozvinutou rostlinu a pozorně ji pozorujeme; uvědomíme si její tvar, barvu, vitalitu. Představujeme si, jak odkvětá, dozrává a uvadá. Plně se oddáváme myšlence, že nic z toho, co nyní vidíme, pak nebude. Rostlina ovšem vytvoří semena, v nichž je skryt budoucí růst. V tom, co vidíme, je utajeno něco, co nevidíme; viditelné se stává neviditelným. Procítneme představu: tato podoba rostliny,

* podle: Rudolf Steiner, O poznávání vyšších světů, s. 44 a 46

její tvar ani barvy tu nebudou, ale nerozplynou se v nic, uchovají je semínka, která zatím nemohu vidět očima, stejně jako jsem předtím nemohl vidět rostlinu v semínku. Budeme-li se v tom cvičit, budeme zvolna každou živou rostlinu pocítovat jako duchovní útvar podobný plameni.

Budeme-li se trpělivě cvičit ve vnímání živé přírody, začne nám tato otevírat své popsané stránky. Nejprve však do ní musíme vstoupit a ona musí vstoupit do nás, musíme „pozřít knihu“². K tomu však musíme přistupovat k okolnímu světu s jiným vnitřním postojem než doposud: nikoli odstup, abychom jako subjekt mohli zkoumat objekt mimo nás, ale otevření. Místo gesta obrany gesto otevřené náruče, místo antipatie sympatie a láska.

Není náhodou, že Goethe dal své básnické skladbě *Metamorfóza rostlin* rámec milostného vztahu, kdy v úvodních a závěrečných verších oslovuje svou milenkou. V posledním čtyřverší, které zřejmě v jediném vydání českého překladu této básně z roku 1973 neuniklo oku přísného cenzora a bylo vynecháno, hovoří Goethe o svaté lásce, v níž dospějeme ke stejnému náhledu věcí, abychom se spojili a našli vyšší svět.

Raduj se z dnešního dne! Svatá láska

*věčně se pne k nejvyššímu plodu stejných smýšlení, ke stejnému náhledu věcí; nechť v souladu vhledů se spojuje onen pár a vyšší nalezne svět.*³

---

² Zj 10,10: „Vzal jsem tu knihu z ruky anděla a snědl ji.“
³ přeložila Lucie Hattanová